

[Søren Jensen.]

være rigtigt at foretage ændringer vedrørende de her nævnte forhold, og jeg skal derfor på det samlede udvalgs vegne anbefale lovforslagets overgang til og vedtagelse ved tredje behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om kongelig udnævnelse og åremålsansættelse af visse tjenestemænd.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 95) findes i tidenden sp. 3032, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1319).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ivar Nørgaard: Under første behandling havde jeg lejlighed til at fremsætte nogle kritiske bemærkninger. Dels kritiserede jeg det antal kongelig udnævnte, der ville blive resultatet, hvis vi gennemførte lovforslaget i den fremsatte form, dels vendte jeg mig mod en bestemmelse vedrørende åremålsansættelsen, hvor man havde placeret det vigtige ord „mindst“ i § 7, stk. 2, således at det kom til at fremgå, at man under alle omstændigheder faktisk skulle have bedre løn-

og ansættelsesvilkår, end man ville have fået, hvis man ikke i mellemtiden var blevet åremålsansat.

Efter drøftelser i udvalget er samtlige medlemmer blevet enige om at stille ændringsforslag på disse to områder, som helt tilgodeser de synspunkter, jeg gav udtryk for på socialdemokratiets vegne, og det kan vi naturligvis kun være fuldt ud tilfredse med.

Jeg skal derfor ikke sige meget ved denne anden behandling. Kun skal jeg lige tage et spørgsmål op, som bliver drøftet og også har været ført frem i avisernes diskussioner. Det er jo en kendt sag, at det ikke ser ud til, at tjenestemændene og cheferne i de forskellige styrelser er alt for ivrige efter at gennemføre åremålsansættelser. Det fremgik allerede af, at den første procedure ikke kunne gennemføres. Man havde jo påtænkt en procedure, hvorefter man på forhånd skulle have fastlagt, hvilke bestemte stillinger man kunne have åremålsansættelse i. Når det ikke blev gennemført, sådan som vi havde forestillet os det, skyldtes det helt enkelt; at der ikke var tilstrækkeligt med forslag fra styrelserne.

Det har så afstedkommet en skepsis med hensyn til, om det overhovedet vil lade sig gøre at få et vist antal stillinger lavet om til åremålsstillinger. Man har bl. a. nævnt, at det kunne vanskeliggøre den ønskelige udvikling, at vi slettede ordet „mindst“, for så var det, som om stillingerne nu ikke mere ville være så attraktive.

Derom vil jeg gerne gentage, hvad jeg sagde under første behandling, at det afgørende må være, at de løn- og ansættelsesvilkår, der kommer til at gælde for åremålsansættelsen, som sådanne bliver så attraktive som muligt, bl. a. ved at man kan tilbyde særlige pensionsvilkår som betaling for åremålsansættelsen, men i øvrigt også ved at man kan give andre løn- og ansættelsesvilkår end for den almindelige tjenestemandsstilling — men derimod ikke ved at man derefter ligesom kan smugle nogle opnormeringer ind og dermed få en oppustning af overordnede stillinger.

Dette mener jeg der nu er fuld forståelse for i tinget efter det ændringsforslag, der i enighed er tiltrådt, og jeg skal derfor på socialdemokratiets vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse ved tredje behandling.

Adam Møller: Også det konservative folkeparti hilser naturligvis med glæde, at vi i lønningsudvalget har kunnet nå frem til en enig indstilling vedrørende dette lovforslag om kongelig udnævnelse og om åremålsansættelser.

Med hensyn til den del af forslaget, der vedrører kongelig udnævnelse, vil jeg gerne sige, at det har nøje været overvejet i udvalget, om man kunne finde frem til det rette antal. På forhånd var det givet, at vi ønskede antallet af embedsmænd nedsat, der fik kongelig udnævnelse. Da vi samtidig fik en henvendelse fra Kommunernes Landsforening, der ønskede, at en række af skolens tjenestemænd skulle udgå af bestemmelserne om kongelig udnævnelse, mente udvalget at måtte være imødekommende, således at man yderligere har reduceret antallet af dem, der skal have kongelig udnævnelse, med ca. 1.300.

Jeg tror nu heller ikke, man skal gå væsentligt længere ned. Jeg tror, det er af betydning for opfattelsen af det nære tilknytningsforhold imellem det samfund, som tjenestemændene tjener, og de ansatte i samfundet, at udnævnelse af folk til disse meget betydende chefsposter sker ved en udnævnelse af statsoverhovedet.

Med hensyn til de andre spørgsmål, som har været berørt, har problemet været at give åremålsansættelsen et sådant indhold, at den, som vi allerede var opmærksomme på i tjenestemandskommissionen, ikke endte med bare at blive en etiket, man havde stående i loven uden noget reelt indhold, fordi man ikke fik folk til at søge disse åremålsstillinger. Derfor har man måttet foretage en afvejning af at gøre disse stillinger så attraktive, at nogen ville søge dem, og på den anden side naturligvis varetage statens både økonomiske og arbejdsmæssige interesser i, at de rette folk blev ansat i disse stillinger.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg har været lidt betænkelig ved, at man strøg ordet „mindst“ som omtalt af det ærede medlem hr. Ivar Nørgaard. Når jeg var det, skyldtes det, at man, som hr. Ivar Nørgaard

ganske rigtigt siger, også kan gøre stillingerne attraktive ved at give f. eks. sådanne lønmæssige forhold under selve ansættelsen i åremålsstillingen og sådanne pensionsforpligtelser for staten bagefter, at det gør stillingerne særlig attraktive. Derved blev det meget nemt en for staten dyr ordning, og derfor var det mit synspunkt, at man måske på en billigere måde kunne gøre stillingerne attraktive, således at man fik folk, som man i forvejen kendte gennem en tjenestemandsansættelse, til at påtage sig disse stillinger, uden at de skulle være bange for, at det ville betyde, at de blev hæmmet i deres videre karriere.

I udvalget er vi på den baggrund enedes om at sige, at vi i den forbindelse ønsker at fremhæve, at varigt ansatte tjenestemænd, der er kvalificerede til åremålsansættelse i ledende stillinger, ofte kunne være avanceret i den varige stilling. Når vi fremhæver dette, er det for at understrege, at der ved tilbagevenden efter åremålsansættelsens ophør i visse tilfælde kan være rimelig grund til at sikre en lønmæssig placering under hensyntagen til dette forhold. Med disse bemærkninger mener jeg at vi har tilgodeset det, og jeg håber, at det hermed skal lykkes at få en sådan ordning, at man virkelig kan få udnyttet åremålsansættelserne og få den gavn af det for staten, som dette noget smidigere system skulle indebære for os.

Jeg kan på det konservative folkepartis vegne anbefale, at vi vedtager lovforslaget ved tredje behandling i den form, det får efter vedtagelsen af de stillede ændringsforslag.

Jens Frandsen: Jeg kan indskrænke mig til meget få bemærkninger, idet de tidligere ordførere har sagt, hvad ændringsforslagene drejer sig om.

Jeg vil på venstres vegne anbefale disse ændringsforslag og skal kun føje til, at jeg finder ændringsforslaget om afsnittet om kongelig udnævnelse rigtigt. Man følger her de kommunale organisationers synspunkter,

[Jens Fraudsén.]

som jeg har meget tilovers for. Jeg finder, at såfremt man ønsker yderligere ændringer med hensyn til disse udnævnelser, må disse rettelser ske i skolestyrelseslov og andre steder, hvor der nu bliver kigget efter.

Om åremålsansættelsen skal jeg kun føje til, at jeg finder, at ændringsforslaget i højere grad ligestiller tjenestemænd, der søger åremålsansættelse, med folk ude fra erhvervslivet, der søger en sådan åremålsansættelse. Jeg finder dette ændringsforslag meget forstandigt. Ændringsforslaget, der vedrører pensionen, har også det formål, at folk fra erhvervslivet, som ikke vender tilbage eller går over i tjenestemandsstilling, får så gunstige vilkår, som tilfældet er.

Jeg finder, at lovforslaget med disse ændringsforslag gennemgår en forbedring, og jeg kan på venstres vegne anbefale ændringsforslagene og lovforslagets vedtagelse ved tredje behandling.

Erik Hansen (Ålborg amt): På to områder er der under udvalgsarbejdet sket ændringer dels i spørgsmålet om de kongelige udnævnelser, dels i spørgsmålet om åremålsansættelserne.

Om det første sagde jeg på mit partis vegne ved første behandling, at vi ønskede antallet af kongelige udnævnelser reduceret, og jeg må jo sige, at det sker, når man tager sit udgangspunkt i den gamle tjenestemandslø, hvor der var tale om 17.500 stillinger, hvor der var tale om kongelig udnævnelse. Ved den nye tjenestemandreform blev tallet reduceret fra 17.500 til 5.000, og under udvalgsarbejdet er det nu yderligere foreslået reduceret med de 1.300, så vi kommer ned på mellem 3.500 og 4.000. Jeg skal ikke lægge skjul på, at mit parti gerne havde set, at man var gået et stykke videre. Nok ligger der ikke de store besparelser i det, men der er da i hvert fald besparelser ved, at selve ansættelsesproceduren bliver forenklet ved det.

Nu er det væsentligst undervisningsministeriets område, som bliver reduceret med hensyn til de kongelige udnævnelser, men jeg vil gerne her sige, at jeg tror, at andre ministre med fordel kunne have fulgt linjen; forsvarsministeriet har et ret stort antal, og det samme har ministeriet for offentlige arbejder. Her kunne der nok være gået

et skridt videre også. Men nu vel, nu blev det undervisningsministeren, der stort set alene tog et positivt skridt, og undervisningsministeren må derfor i det radikale venstres øjne af gode grunde stå som den på dette område moderne lovgiver og den, der tilrettelægger en rationel administration.

Hr. Adam Møller sagde, at når det drejer sig om kongelige udnævnelser, betyder det, at den, der bliver kongelig udnævnt, føler en snævrere tilknytning til jobbet, fordi han har denne kongelige udnævnelse. Jeg skal ikke sige, at sådanne tilfælde ikke kan findes, men jeg vil dog alligevel advare imod at generalisere på denne måde. Man skal ikke tro, at alene de, der er i chefposition — og det har jo fortrinsvis været dem, der er blevet kongelig udnævnt — i kraft af denne kongelige udnævnelse skulle føle mere for jobbet, mere for det samfund, de er ansat af og i, end dem, der ikke er det. Jeg vil gerne sige, at både den postmester, som, også når dette lovforslag er vedtaget, er kongelig udnævnt, og den landpost, som er placeret lidt længere nede på rangstigen og er uden kongelig udnævnelse, kan føle glæde ved jobbet. Landposten kan føle sig som et fuldyldigt medlem af samfundet, på ganske samme måde som en politibetjent, der har almindelige ansættelsesvilkår, ikke på dette område kan føle sig underlegen, fordi han i modsætning til politimesteren ikke er kongelig udnævnt.

Må jeg sige om åremålsansættelserne, at her gik under udvalgsarbejdet den energiske drøftelse omkring ordet „mindst“. Nu foreslås det strøget, og jeg er enig med de ordførere, som har fremhævet, at det kunne misfortolkes, således at det både blev dyrere og også kunne virke uhensigtsmæssigt med henblik på at få ansat folk på åremål. Men nu er det foreslået strøget, og det radikale venstre er tilfreds med den ændring, der sker.

Tilbage står at udnytte åremålsansættelserne, og det står og falder med dem, som vil tage initiativer i sagen. Nu drejer det sig i mange kredse i administrationen om at få sat gang i denne nydannelse i tjenestemandsløvgivningen, men jeg tror ikke på, at vi får det, uden at ministrene inden for hver sin ressort engagerer sig stærkt i sagen.

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne anbefale lovforslaget.

Kjær Rasmussen: Der er som før sagt sket en beskæring i antallet af de stillinger, som fordrer kongelig udnævnelse. Denne beskæring kan vi naturligvis erklære os tilfredse med, og da det er så sjældent, jeg har lejlighed til at takke undervisningsministeren, vil jeg gerne gøre det ved denne lejlighed, mens tid er.

I øvrigt synes vi nok, at det siger en del om systemets stivhed, at udvalget ikke har formået at skabe langt større fleksibilitet, hvad angår åremålsansættelse. Men det kan naturligvis skyldes mangel på politisk vilje. Vi har fortsat den opfattelse, at chefstillinger bør kunne besættes på åremål og gennem kollegiale valg. Det har vi sagt ved første behandling af dette forslag uden at vinde gehør for tanken.

Vi sagde jo også, at hvis man ikke turde indføre det kollegiale valg, kunne man under alle omstændigheder lave en ordning, hvorefter alle chefstillinger besattes på åremål efter den normale ansættelsesprocedure. Men også dette forslag har åbenbart været for vidtgående, og vi må så konstatere, at alt i hovedsagen er blevet ved det gamle bortset fra et par småændringer. Vi må derfor undlade at stemme for lovforslaget ved tredje behandling.

Ministeren for statens lønnings- og pensjonsvæsen (Hastrup): Jeg vil gerne takke udvalget for grundig og saglig behandling af lovforslaget og for, at der foreligger en enstemmig betænkning, hvilket naturligvis er meget væsentligt på et område som dette.

Navnlig i relation til hr. Erik Hansen (Ålborg amt)s bemærkning om nu at nyttiggøre denne lovgivning kan jeg sige, at det er lønningsministeriets hensigt, så snart lovforslaget er gennemført af folketinget, i et cirkulære til samtlige styrelser at gøre opmærksom på lovens indhold, og det er i hvert fald min bestemte opfattelse, at der skal sættes ikke alene politisk, som hr. Kjær Rasmussen sagde, men også administrativ vilje bag udnyttelsen af den nye lovgivning og de muligheder, den indebærer.

Jeg må, som jeg sagde ved første behandling, sige til hr. Kjær Rasmussen, at jeg ikke tror, tiden er moden til kollegialt valg af chefer, hverken i styrelserne eller rundtom. Det er muligt, at det kommer ad åre, jeg tør ikke sige det; men jeg er ikke sikker på, at

det vil give os et mere retfærdigt advancementssystem end det, vi har i forvejen.

Adam Møller: Der var en enkelt af de udtalelser, det ærede medlem hr. Erik Hansen (Ålborg amt) fremsatte, der tydede på, at han havde misforstået, hvad jeg mente med det, jeg sagde. Det, jeg lægger vægt på, og som jeg ved at mange ansatte lægger vægt på, hvad enten det drejer sig om det private eller det offentlige arbejdsmarked, er de ansættelsesforhold, de pågældende har. Tryghed i ansættelsen spiller en rolle, og andre forhold i ansættelsen spiller en rolle. Men jeg ville meget nødig have, at vi i det danske samfund skulle ind på lignende forhold, som man har i andre lande både øst og vest for os, hvor tjenestemænd ikke føler sig mere forpligtet over for det samfund, der har ansat dem, end at de kaster sig ud i strejker med lammende forhold til følge for det samfund, de er ansat af. Herhjemme har vi heldigvis praktisk taget været forskånet for tjenestemandsstrejker, og jeg tror, det hænger sammen med, at vi netop har forstået at løse disse problemer på en også for de ansatte rimelig måde. Det har, så vidt jeg husker, kun været nogle få postbude og nogle enkelte lokomotivførere, der har strejket en kort overgang. Ellers har de danske tjenestemænd følt sig forpligtet til at arbejde for det samfund, som har ansat dem.

Det er de forhold, jeg gerne ville understrege ansættelsesforholdets betydning for. Derfor tror jeg, det er hensigtsmæssigt, at vi stadig væk i tjenestemandsløvgivningen ikke alene ser på statens interesse i forholdene, men også ønsker, at staten skal være en god arbejdsgiver, og prøver på her i det høje ting at varetage også de ansattes rimelige og berettigede interesser.

Erik Hansen (Ålborg amt): Jeg vil gerne sige, at jeg ikke tror, jeg havde misforstået hr. Adam Møller. Det, jeg sagde i relation til hr. Adam Møllers bemærkninger, var, at jeg ville advare imod, at man i rækken af tjenestemænd fra høj til lav ville lave ansættelsesformer, der skulle føles finere eller mere værd end andre. Jeg tror, at den bedste måde, man skaber trivsel på, er ved at gøre så lidt forskel på folk som overhovedet muligt, give dem samme tryghed, ikke placere nogen i stillinger, der føles finere end an-

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

dre. Jeg ville med mine bemærkninger meget gerne have slået fast, at når eksempelvis skoleinspektører, ledende skoleinspektører, ledende skolepsykologer og amtsskolepsykologer i fremtiden ikke mere skal modtage kongelig udnævnelse, skal det ikke forstås sådan, at samfundet betragter dem som ansat på en mindre fast og mindre fin måde end før. Jeg ville med mine bemærkninger meget gerne have slået fast, at er man i statens tjeneste, så er man, uanset hvor på rangstigen man er placeret, for staten som arbejdsgiver nøjagtig lige fin, nøjagtig lige værdifuld.

Kjær Rasmussen: Det er fuldstændig rigtigt, at ministeren ved første behandling sagde til mig, at tiden ikke var moden til kollegiale valg. Nu synes jeg tiden er inde til, at ministeren forklarer mig, hvorfor tiden ikke er inde til kollegiale valg af chefer, for forholdet er vel trods alt det, at demokratiet kun læres gennem praksis.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (Hastrup): Jeg kan, hvor gerne jeg end ville, ikke indse, hvorfor det skulle være mere demokratisk, at f. eks. en lærerforsamling på en skole valgte lærerinspektøren, end at det var kommunalbestyrelsen og de ansættende myndigheder, undervisningsministeriet, der havde indflydelse på den pågældende ansættelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, §§ 2-6, ændringsforslag nr. 2, § 7, således ændret, §§ 8 og 9, ændringsforslag nr. 3, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 4 og 5, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 6 til bilaget og bilaget, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 80) findes i tidenden sp. 2003, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1285).

Der var stillet 27 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ejner Nielsen: Det lovforslag, der her er til anden behandling, er jo et af de såkaldte besparelsesforslag. Udvalget har holdt 13 møder; der er herunder stillet spørgsmål til ministeren til skriftlig besvarelse; der er modtaget deputationer og skriftlige henvendelser fra både organisationer og personer, og i de fleste af de henvendelser, udvalget har modtaget, det være sig mundtlige eller skriftlige, har man udtalt bekymring over, at regeringen nu vil indføre betalingsprincippet i voksenundervisningen og hermed bryde med det princip, at al undervisning bør være gratis.

Der er ikke under udvalgsarbejdet fremkommet synspunkter, der har ændret socialdemokratiets indstilling til besparelsesforslaget, tværtimod. Vi finder det stadig urimeligt, at det er voksenundervisningen på fritidsundervisningens område, der skal bære den overvejende del af de besparelser, der ønskes foretaget inden for uddannelses-sektoren. Vi ved vel alle, at aftenskolen er den jævne mands tilholdssted inden for den samlede voksenundervisning, og det er derfor den jævne mand, regeringen rammer med dette besparelsesforslag. Vi har lange uddannelser, som giver prestige og god årsindtægt, men her er uddannelsen gratis. Her er opbygget støttesystemer, som gennem stipendier m. v. dækker i hvert fald en del af leveomkostningerne under studietiden. I bunden står så de uddannelsesstilbud, som ikke giver nogen sikkerhed for avancement, som ikke kender til stipendiesyste-